

Циганкова К. О. – гр. 3 а.ф.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ НА ПРИКЛАДІ СКАНДИНАВСЬКОГО ЕПОСУ

Науковий керівник: Шестопап О. Г.

Дослідники доби Відродження охрестили середньовіччя «темними віками», оскільки розглядали його як певний розрив між Античністю та Ренесансом. Однак середньовічний період в історії світової літератури є надзвичайно яскравим і насиченим. У середні віки вникає нова система естетичного мислення, зумовлена одночасно впливом античності, християнства та народною творчістю різних народів. Міфологічність ранніх національних літератур перероджуються у казковість. Середньовічний світогляд ставить у центр світобудови Землю, де Град Божий, потойбічна вічність, де заключні всі ідеї, моделі речей, з яких складається світ, тут дуже чітко прослідковуються риси неоплатонізму, протиставляється Граду Земному, світу гріхів, людському. Формується вертикальний світогляд, де окрім світу земного існує світ небесний і пекло. Багато подій відбуваються по цій вертикалі, іноді у душі героя, що спричиняє до появи психологічності. Також літературі середньовіччя характерний синкретизм язичницьких і християнських ідеалів. Зокрема, язичники позбавляли людину свободи вибору, бо вірили у боже проведення, а християни вважали, що людина особисто відповідальна за своє життя. Бог створив всі речі ідеальними, а зло і гріх іде від людей, які спотворюють ідеальне. У середні віки формується готична система координат за принципом духовності, душевне стає важливішим, ніж тілесне, порушується питання про сенс життя. Ядром світогляду середньовічної людини була віра. Для неї світ постав як готовий результат, бо цілком залежав від Бога. Реальність, дана у досвіді сприймалась як символ іншої, понад досвідної, небесної реальності, була підпорядкована останній.

Цікаво також прослідкувати як змальовані жіночі образи у середньовічних піснях. Жінка в скандинавському епосі виступає нарівні з чоловіком, не поступаючись йому ні в мужності, ні в рішучості. Саме її характер і вчинки найчастіше зумовлюють весь хід подій, особливо при здійсненні помсти, яка вважалась вищим обов'язком людини. Головна тема героїчних пісень - мужність людини перед лицем невблаганної долі. Герой знає, що чекає його, але, не вагаючись, йде на зустріч неминучості. За тогочасним уявленням, найвище благо - це слава про подвиги і честь, тільки вони залишаються у пам'яті людей.

Героїчні пісні «Едди» виникали в різні часи. Деякі дійшли до нас ще з часів великого переселення («Стара пісня про Сігурда», «Стара пісня про Атлі»). Поряд з ними існують нові, скандинавської форми пісні різного ступеня давності, й тому в них проявився різний світогляд. В найдавніших піснях відбито пережитки матриархату, коли кровні зв'язки панували над іншими зв'язками. Так, Гудрун («Друга пісня про Гудрун») вбиває своїх синів і чоловіка Атлі - це помста за вбивство чоловіком її братів. У німецькому ж варіанті цього сюжету («Пісня про Нібелунгів»), який остаточно оформився в умовах феодалізму, навпаки, Крїмхільда (Гудрун) підступно вбиває своїх братів, помщаючись за смерть чоловіка. У пізніших текстах Едди значимою стає тема кохання. Її присвячений ісландський сюжет про зустріч Брюнхільди і Сігурда, про почуття, що спалахнуло між ними («Уривок з пісні Сігурда»). Таким чином, через підсилення ліричних переживань поступово зароджується психологізація.